

Innhold

Kapittel 1

Introduksjon	15
---------------------------	----

Kapittel 2

Åpenhetslovens bakgrunn og kontekst	18
2.1 Innledning.....	18
2.2 Internasjonal utvikling.....	21
2.2.1 UNGP og OECDs retningslinjer.....	21
2.2.2 Fra frivillighet til rettslig bindende pålegg	24
2.3 Den norske åpenhetslovens tilblivelse.....	28
2.4 Beslektet lovverk.....	29
2.4.1 Innledning.....	29
2.4.2 Miljøinformasjonsloven	29
2.4.3 Produktkontrollloven	32
2.4.4 Regnskapsloven.....	35
2.4.5 Annen relevant lovgivning.....	36
2.4.5.1 Straffelovgivning og menneskerettigheter.....	36
2.4.5.2 Arbeidsrettslig lovgivning og regulering	38
2.4.5.3 Likestillings- og diskrimineringsloven.....	40

Kapittel 3

Hva er «grunnleggende menneskerettigheter» og «anstendige arbeidsforhold»?	42
3.1 Innledning.....	42
3.2 Grunnleggende menneskerettigheter	42
3.3 Anstendige arbeidsforhold	48

Kapittel 4

Hvem gjelder åpenhetsloven for?	50
4.1 Innledning.....	50
4.2 Hvilke virksomheter er omfattet?.....	51
4.2.1 Åpenhetsloven gjelder både for norske og utenlandske virksomheter.....	51
4.2.2 Hva ligger i kravet om at virksomheten må tilby varer og tjenester?	51
4.3 «Større virksomheter»	53
4.4 Konsern.....	54
4.5 Innvirkning på virksomheter som ikke omfattes direkte	55
4.6 På hvilket tidspunkt må virksomhetene overskride terskelverdiene?.....	56
4.7 Vil loven gjelde flere etter hvert?	57

Kapittel 5

Hva ligger i plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger?	58
5.1 Plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger.....	58
5.2 Leverandørkjede og forretningspartnere.....	60
5.3 Kildene.....	64
5.4 Hvordan foreta aktsomhetsvurderinger?	66
5.5 Prinsipper for aktsomhetsvurderingene	68
5.6 Risikobasert tilnærming.....	70
5.7 Bokstav a: Forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer	72
5.7.1 Virksomhetens retningslinjer	72
5.7.2 Retningslinjenes innhold.....	73
5.7.3 Forankring av retningslinjene i virksomheten, kundeforhold og overfor leverandører og forretningspartnere.....	74
5.7.3.1 Ledelses- og styringssystemer.....	74
5.7.3.2 Avdelinger og ansatte.....	74
5.7.3.3 Intern kommunikasjon og oppfølging	76
5.7.3.4 Ekstern kommunikasjon og oppfølging	77
5.8 Bokstav b: Kartlegging og vurdering av negative konsekvenser.....	80
5.8.1 Innledning.....	80
5.8.1.1 Åpenhetsloven § 4 første ledd bokstav b.....	80
5.8.1.2 Begrepet «negative konsekvenser».....	81
5.8.2 Tilknytningskravet	81
5.8.2.1 Negative konsekvenser som er «forårsaket» av virksomheten.....	81

5.8.2.2	Negative konsekvenser som virksomheten har «bidratt til»	82
5.8.2.3	Negative konsekvenser som er «direkte knyttet til» virksomheten gjennom leverandører eller forretningspartnere	82
5.8.2.4	Hvor den negative konsekvensen påvises, er ikke avgjørende	83
5.8.3	Overordnet analyse for å prioritere viktige risikoområder	83
5.8.3.1	Innledning	83
5.8.3.2	Innhenting av informasjon	84
5.8.3.3	Prioriteringen av risikoområdene	87
5.8.4	Vurdering av prioriterte risikoområder	89
5.8.4.1	Innledning	89
5.8.4.2	Vurdering av leverandører	90
5.8.4.3	Vurdering av underleverandører	91
5.8.4.4	Risikobildet vil forandre seg over tid	93
5.8.5	Tilknytningskravet i praksis	94
5.8.6	Prioritering av kartlagte faktiske og potensielle negative konsekvenser	95
5.8.6.1	Noen negative konsekvenser kan håndteres umiddelbart	96
5.8.6.2	Prioritering basert på tilknytning	96
5.8.6.3	Prioritering basert på alvorlighetsgrad og sannsynlighetsgrad	97
5.9	Bokstav c: Tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser	98
5.9.1	Overordnet om bokstav c	98
5.9.1.1	Påvirkning av leverandører og forretningspartnere ..	102
5.9.1.2	Systemiske problemstillinger	103
5.9.2	Hva skal virksomheten gjøre dersom den oppdager menneskerettighetsbrudd hos en leverandør eller forretningspartner?	105
5.10	Bokstav d: Følge med på gjennomføring og resultater av tiltak	108
5.11	Bokstav e: Kommunikasjon med berørte interessenter og rettighetshavere	110
5.12	Bokstav f: Gjenoppretting og erstatning	114
5.12.1	Innledning	114
5.12.2	Valg av gjenopprettingstiltak	115
5.12.3	Bruk av legitime klageordninger	120

5.12.3.1	Innledning	120
5.12.3.2	Valg av klageordninger	121
5.12.3.3	Klageordninger på virksomhetsnivå.....	124
5.12.3.4	Krav til klagemekanismens effektivitet	125
5.13	I hvilken grad kan erklæringer fra leverandører, underleverandører og forretningspartnere legges til grunn?	128

Kapittel 6

Åpenhetslovens betydning for kontraktsinngåelse og -etterlevelse	131	
6.1	Innledning.....	131
6.2	Overordnet om forholdet til leverandører og forretningspartnere	131
6.3	Virksomhetens retningslinjer	132
6.4	Betydningen av hvem man inngår kontrakt med	132
6.4.1	Omstendigheter knyttet til den konkrete kontraktsmotparten.....	132
6.4.2	Generelt om forhandlingssituasjonen.....	133
6.4.3	Spesielt om forberedelse til kontraktsinngåelse	135
6.4.4	Spesielt om grensekryssende kontrakter – hvor langt kan og bør virksomheten gå?	135
6.5	Eksterne retningslinjer og kontraktsbestemmelser	137
6.6	Flere sett med retningslinjer	138
6.7	Kontraktens betydning.....	139
6.8	Hvordan følge opp leverandører og forretningspartnere?	140
6.9	Avslutning	141

Kapittel 7

Plikten til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger	142	
7.1	Oversikt og begrunnelse.....	142
7.2	Sammenhengen med andre rapporteringsforpliktelser.....	143
7.3	Hva skal redegjørelsen inneholde?.....	145
7.3.1	Minimumskrav	145
7.3.2	Bokstav a: Generell informasjon.....	146
7.3.3	Bokstav b: Negative konsekvenser og risiko	147
7.3.4	Bokstav c: Tiltak.....	147
7.3.5	Må virksomheten oppgi navn på leverandører og forretningspartnere?	149
7.3.6	Fordeler ved en grundig og detaljert redegjørelse	149
7.3.7	Henvisninger til andres aktsomhetsvurderinger og redegjørelser	150

7.4	Unntak fra redegjøringsplikten	152
7.5	Når skal redegjørelsen publiseres, og hvilken tidsperiode skal den dekke?	152
7.5.1	Minimum: Innen 30. juni hvert år	152
7.5.2	Ved vesentlige endringer i virksomhetens risikovurdering	153
7.5.3	Hvilken periode skal redegjørelsen dekke?	154
7.6	Hvordan skal redegjørelsen offentliggjøres?	155
7.6.1	Hvor skal redegjørelsen publiseres?	155
7.6.2	Hvilket språk skal redegjørelsen publiseres på?	156
7.6.3	Hvem skal underskrive redegjørelsen?	157
7.6.4	Felles redegjørelser i konsern	158

Kapittel 8

Informasjonsplikten	159	
8.1	Overordnet om informasjonsplikten	159
8.2	Hvem har rett til informasjon, og hvem har plikt til å gi den?	160
8.3	Hvordan kan virksomhetene motta informasjonskrav?	161
8.3.1	Informasjonskrav skal fremsettes skriftlig	161
8.3.2	Bruk av sosiale medier og kanalisering av informasjonskrav	162
8.3.3	Informasjonskravet må ikke begrunnes	164
8.4	Hva må virksomheten gi informasjon om?	165
8.4.1	Informasjonsplikten omfatter flere typer informasjon	165
8.4.2	Informasjonspliktens saklige begrensning	166
8.4.3	Informasjonspliktens tidsmessige begrensning	166
8.4.4	Informasjonskravet må tolkes	167
8.5	Krav til behandlingen og innholdet av informasjonskravet	167
8.5.1	Informasjonskravet skal besvares skriftlig	167
8.5.2	Informasjonen skal være dekkende og forståelig	168
8.5.3	Særlig om offentliggjøring av produksjonssted og leverandørlistor	171
8.5.4	Henvisninger til andre virksomheter	172
8.6	Fristen for å besvare informasjonskrav	173
8.6.1	Hovedregelen er at informasjonskrav skal besvares innen tre uker	173
8.6.2	Forlenget frist	173
8.6.3	Oversittelse av svarfristen	174
8.7	Unntak fra retten til informasjon	175
8.7.1	Innledning	175

8.7.2	Kravet gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder	176
8.7.3	Kravet er åpenbart urimelig	177
8.7.4	Den etterspurte informasjon gjelder opplysninger om noens personlige forhold	178
8.7.5	Forretningshemmeligheter og konkurransesensitiv informasjon	179

Kapittel 9

Administrative reaksjoner og sanksjoner ved brudd på åpenhetsloven ..	181
9.1 Innledning.....	181
9.2 Forbrukertilsynet og Markedsrådet.....	182
9.3 Forbrukertilsynets forhandlingsmodell.....	183
9.4 Opplysningsplikten.....	184
9.5 Forbrukertilsynets veiledningsplikt.....	184
9.5.1 Oversikt	184
9.5.2 Den individuelle veiledningsplikten.....	185
9.5.3 Den generelle veiledningsplikten	186
9.6 Innhenting av skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre	187
9.7 Forbrukertilsynets og Markedsrådets kompetanse.....	189
9.8 Forbuds- og påbudsvedtak.....	192
9.9 Tvangsmulkt.....	192
9.10 Overtredelsesgebyr	194
9.10.1 Innledning.....	194
9.10.2 Overtredelsesgebyr som en administrativ sanksjon	195
9.10.3 Mottaker og skyldkrav	198
9.10.4 Overtredelsesgebyrets størrelse.....	199
9.11 Erstatning	202
9.11.1 Ulovfestet skyldansvar, arbeidsgiveransvar og styreansvar ...	202
9.11.2 Nærmere om skyldansvaret som ansvarsgrunnlag.....	203
9.11.3 Nærmere om organansvar	204
9.11.4 Søksmålshindre og ansvarsgjennombrudd.....	205

Kapittel 10

Åpenhetslovens innvirkning på offentlig sektor	208
10.1 Innledning.....	208
10.2 Å fremme grunnleggende menneskerettigheter gjennom offentlige anskaffelser.....	209

10.2.1	Innledning.....	209
10.2.2	Et kort overblikk over anskaffelsesregelverket	210
10.2.3	Offentlige anskaffelser som strategisk virkemiddel	211
10.2.4	Anskaffelsesloven § 5	212
10.2.5	«Egnede rutiner».....	214
10.3	Åpenhetsloven som en ny og forenklet standard i offentlige anskaffelser	215
10.4	Hvordan innarbeide krav og kriterier knyttet til åpenhetsloven i anskaffelsen	217

Kapittel 11

Veien videre - Ventet regulering i EU	220
11.1 Regelverksutvikling i EU: EU-kommisjonens direktivforslag.....	220
11.1.1 Bakgrunn og kontekst.....	220
11.1.2 Sammenhengen med åpenhetsloven.....	222
11.2 Personelt virkeområde (hvilke virksomheter som omfattes)	223
11.3 Aktsomhetsforpliktelsene etter direktivforslaget.....	229
11.4 Direktivforslagets regler om virksomhetsstyring og styreansvar	235
11.5 Direktivforslagets sanksjonssystem.....	239

Kapittel 12

Avslutning	244
Kilder	247
Litteratur.....	247
Forarbeider	255
EU-forarbeider og publikasjoner	256
Internasjonal soft law.....	257
Lover og forskrifter	258
Traktater	263
EU-direktiver og forordninger	265
Utenlandske lover	268
Rettspraksis	269
Forvaltningsvedtak og tolkningsuttalelser	269
Rettspraksis fra EU-domstolen	269
Rettspraksis fra EMD	269
Stikkordsregister	271